

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	17 juni 2021	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2020-1357	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	8222B2A2	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	5 november 2020	FAX	030-2583139
UW NUMMER	-	E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- 1. Voorschriften - 2. Plangebied met aangetroffen verblijfplaatsen - 3. Verblijfplaatsen huismus - 4. Verblijfplaatsen gierzwaluw - 5. Verblijfplaatsen laatvlieger - 6. Voorwaarden vervangend leef-/foerageergebied - 7. Richtlijnen permanente vleermuisverblijf in nieuwbouw - 8. Maatregelen uit activiteitenplan	ONDERWERP	Ontheffing ruimtelijke ingrepen Catharijnestraat 1 t/m 27 te Driebergen

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op de aanvraag van 5 november 2020 van Arcadis namens Heuvelrug Wonen, om ontheffing in het kader van artikel 3.1, tweede en vierde lid van de Wet natuurbescherming (hierna: wet) en artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de wet.

I. Besluit

Gelet op het bepaalde in de wet, het Beleidskader Wet natuurbescherming hebben wij besloten u ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in:

- artikel 3.1, tweede en vierde lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en gierzwaluw (*Apus apus*);
- en artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, verstoren en beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*),

voor de periode van de verzenddatum van het besluit tot en met 1 september 2024.

II. Omschrijving van de aanvraag

Heuvelrug Wonen (hierna: initiatiefnemer) is voornemens om veertien duplex woningen (Catharijnestraat 1 t/m 27) te slopen ten behoeve van nieuwbouw van een appartementencomplex met 22 appartementen. De locatie bevindt zich aan de Catharijnestraat te Driebergen (gemeente Driebergen-Rijsenburg, sectie B, nr. 6832 (gedeeltelijk), hierna: plangebied) en bestaat uit woningen met bakstenen muren en schuine pannendaken. Het plangebied bevindt zich in het stedelijk gebied van Driebergen en wordt vrijwel volledig omringd door openbare wegen en bebouwing met tuinen.

Bij de beoogde sloopwerkzaamheden gaan gebruiksfuncties van broedvogels en vleermuizen verloren. Er wordt ontheffing gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1 en artikel 3.5 van de wet, voor wat betreft de huismus, gierzwaluw en laatvlieger voor de periode van 1 september 2021 tot en met 1 september 2024.

III. Procedure

De aanvraag is afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht. Na ontvangst van de aanvraag zijn er op 15 en 16 december 2020 en 31 maart en 10 mei 2021 aanvullende gegevens geleverd.

IV. Toetsingskader

De huismus en gierzwaluw zijn beschermd ingevolge artikel 3.1 van de wet. De laatvlieger is beschermd ingevolge artikel 3.5 van de wet.

V. Toetsing Ruimtelijke Ingreep

Motivering

Huisumus

De huismus is tussen half maart en eind juni binnen het plangebied aangetroffen (zie bijlage 2). Het betreft een vijftal nestplaatsen ter hoogte van de dakgoot/eerste rij dakpannen. Hiernaast vormen de tuinen binnen het plangebied een deel van een groter functioneel leefgebied. In de omgeving zijn ter plaatse van reeds gerenoveerde woningen ten noordoosten van het plangebied tevens meerdere nestlocaties van huismus waargenomen. Net zoals binnen het plangebied zijn hier de tuinen redelijk groen en worden gebruikt door huismussen om in te foerageren en rusten. Er is geen exact aantal vastgesteld van de hoeveelheid nestlocaties van huismus in de omgeving maar naar verwachting zijn de nesten binnen het plangebied deel van een grotere kolonie in de omgeving.

Het slopen van de bebouwing leidt tot verlies van de voorgenoemde nest- en rustplaatsen van huismus en beschadiging of vernieling van rust- en foerageermogelijkheden. Ontheffing van de wet is daarom nodig.

Omdat is bevonden dat in de directe omgeving voldoende mogelijkheden zijn om direct permanente voorzieningen te realiseren, is het niet wenselijk om vooraf tijdelijke voorzieningen te realiseren. Er is direct geïnvesteerd in de plaatsing van permanente voorzieningen. Voor permanente compensatie van de verloren gaande nestplaatsen zijn voor 23 maart 2021 betonnen inbouwstenen geïntegreerd in omliggende bebouwing (zie bijlage 3). Het betreft in totaal een tiental neststenen van het type NK MU 06 van Vivara Pro. Deze zijn vlak onder het overstek geplaatst ter hoogte van vijf toegangen tot de portiekflat aan de Van Berckstraat (circa 4,5 m hoogte; binnen 70 m van plangebied) op de zuidoost georiënteerde gevels. De originele huismusnesten zijn aangetroffen op de zuidoost en zuidwest zijde van de bebouwing, de originele situatie wordt hiermee zoveel mogelijk nagebootst. Tussen de permanente inbouwstenen zit ten minste 50 cm om voldoende ruimte te bieden aan de huismusparen en de nestkasten zijn niet toegankelijk voor predatoren. De geplaatste inbouwstenen van onderhavige ontheffing worden meegenomen in het onderhoudsplan van het appartementencomplex.

Bij de voorgenomen werkzaamheden zal tevens een deel van een groter leef-/foerageergebied van huismus worden aangetast door het rooien van aanwezige hoge beplanting uit de tuinen. Naast de tuinen, binnen het plangebied, maken huismussen ook gebruik van tuinen, bermen en openbare wegen in de directe omgeving van het plangebied. Omdat in de directe omgeving van de vervangende nestlocaties (Van Berckstraat) net als de oorspronkelijk situatie groene tuinen aanwezig zijn, wordt vanuit Arcadis (ecologisch adviseur) aangegeven dat het verwijderen van de begroeiing binnen het plangebied niet van essentieel belang is om de functionaliteit van de vervangende nestlocaties voor de huismus negatief te beïnvloeden. De situatie voor de vervangende nestlocaties zal volgens hen soortgelijk blijven aan de oorspronkelijke situatie qua leefgebied en verblijfmogelijkheid.

Desondanks zal bij de beoogde werkzaamheden functioneel leefgebied worden verwijderd, wat uiteindelijk leidt tot een verminderd functioneren van het grotere leefgebied als geheel. Dit effect wordt versterkt doordat de huidige aanwezige leefomgeving voor huismus grotendeels bestaat uit privétuinen en gemeentelijke bermen die intensief worden onderhouden. Door de onzekerheid omtrent de aanwezigheid van geschikte groenvoorzieningen en om het functioneren van de geplaatste vervangende nestlocaties te waarborgen, wordt er door de provincie Utrecht opgelegd om alsnog vervangend leefgebied te realiseren. Doordat dit een oplegging betreft en geen geplande werkzaamheden wordt het de initiatiefnemer niet kwalijk genomen dat het vervangende leefgebied mogelijk niet optimaal zal zijn, voordat aan de beoogde werkzaamheden zal worden begonnen. Desalniettemin zal het compenserend leefgebied moeten worden gerealiseerd binnen de geldigheidsstermijn van onderhavig besluit, voor de realisatie zijn voorwaarden opgenomen in bijlage 1 en bijlage 6.

Hierbij betreft het onderhavig besluit een incidenteel geval, waarbij wordt afgeweken van de door de provincie standaard gehanteerde normen voor het beschadigen of verwijderen van leef-/foerageergebied van de huismus. In deze situatie wordt er, in tegenstelling tot de norm, vervangend leefgebied voor de huismus gerealiseerd ná publicatie van onderhavige ontheffing. Hierdoor is het niet mogelijk om het vervangend leefgebied optimaal te krijgen volgens de criteria van het Kennisdocument Huismus, voordat de beoogde sloopwerkzaamheden worden opgestart. Deze afwijking is akkoord bevonden na de aanlevering van een voldoende ecologische onderbouwing. Hieruit is gebleken dat er geen directe negatieve invloeden door de voorgenomen werkzaamheden worden verwacht voor de

al gerealiseerde vervangende neststenen en dat hiermee de lokale gunstige staat van instandhouding van huismus niet in het geding komt.

Gierzwaluw

De gierzwaluw is tussen begin juni en half juli binnen het plangebied waargenomen (Catharijnestraat nrs. 19 en 27; zie bijlage 2), hierbij zijn gierende en invliegende individuen geobserveerd. In totaal zijn een tweetal nestlocaties aangetroffen ter hoogte van de kopgevel en de kantpan. In verband met de leefwijze van gierzwaluw wordt er geen foerageergebied verwacht binnen het plangebied, aangezien gierzwaluwen foerageren in het open luchtruim. In de omgeving is net als bij huismus ook nestindicerend gedrag van gierzwaluw waargenomen rond de nabijgelegen gerenoveerde woningen ten noordoosten van het plangebied. Net als voor huismus is er geen exact aantal vastgesteld van de hoeveelheid gierzwaluwnesten in de omgeving.

Het slopen van de bebouwing leidt tot beschadiging of vernieling van de voorgenoemde nestlocaties. Ontheffing van de wet is daarom nodig.

Omdat is bevonden dat in de directe omgeving voldoende mogelijkheden zijn om direct permanente voorzieningen te realiseren, is het niet wenselijk om vooraf tijdelijke voorzieningen te realiseren. Er is direct geïnvesteerd in de plaatsing van permanente voorzieningen. Voor permanente compensatie van de verloren gaande nestplaatsen zijn voor 31 maart 2021 betonnen inbouwstenen geïntegreerd in omliggende bebouwing (zie bijlage 4). Het betreft in totaal twaalf neststenen van het type IB GZ 03 van Vivara Pro. Het kennisdocument vraagt om vijf vervangende neststenen per verloren gaande nestlocatie, in dit geval dienen er dus tien neststenen gerealiseerd te worden. Aangezien er twaalf neststenen zijn geplaatst zijn er twee extra neststenen gerealiseerd dan de gebruikelijke norm, waardoor er in dit geval sprake is van overcompensatie. Deze stenen zijn vlak onder het overstek geplaatst, binnen 50 m van het plangebied. Hierbij zijn vier neststenen geplaatst in de kopgevels van de Van Berckstraat nrs. 2 en 10 (twee stenen per gevel), op de west georiënteerde gevel. Ter plaatse van een complex aan De Griffel (zuidzijde van de straat; alle even nummers) zijn een viertal daken gebouwd, waarbij in totaal acht inbouwstenen zijn geïntegreerd op de noordwest georiënteerde gevel. Beide locaties bieden een verwaarloosbare invloed van instraling door direct zonlicht en zijn zodoende geschikt bevonden voor gierzwaluw. De uitvlieghoogten die de permanente voorzieningen bieden zijn minimaal 4,5 tot circa 8 meter zonder aanwezigheid van obstakels of andere gevaren. De geplaatste inbouwstenen van onderhavige ontheffing worden meegenomen in het onderhoudsplan van de geselecteerde woningen.

Laatvlieger

De laatvlieger is tussen begin juni en half oktober binnen het plangebied aangetroffen (zie bijlage 2). Het betreft een kraamverblijfplaats met minstens 30 individuen. Hierbij zijn verspreid uitvliegers waargenomen over de kopgevel en aan weerszijden van het woonblok. Op basis van dit gegeven wordt geconcludeerd dat de aangetroffen kraamkolonie onder het gehele dak en tussen dakbeschot en dakpannen verblijft. De aangetroffen kraamkolonie binnen het plangebied is waargenomen tussen 26 mei en 3 juli 2020, waarna is geobserveerd dat deze kolonie zich vanaf 3 juli heeft verplaatst naar een alternatief verblijf (Traaij 40; circa 50 m verderop). Hierbij is vernomen dat de kraamkolonie bij deze verblijfplaats vanaf half juli 2020 uiteen is gevallen richting het einde van de kraamperiode. Er zijn geen overige verblijffuncties voor laatvlieger aangetroffen binnen het plangebied. Het merendeel van de kolonie foerageert in de omgeving, hierbij zijn geen essentieel foerageergebied of essentiële vliegroutes aangetroffen binnen het plangebied.

Het slopen van de bebouwing leidt tot beschadiging of vernieling van een kraamverblijfplaats van de voorgenoemde kolonie laatvliegers. Tevens is door de zeer verborgen leefwijze van vleermuizen ook het doden van exemplaren niet geheel uit te sluiten. Ontheffing van de wet is daarom nodig.

Voor het realiseren van een vervangende verblijfplaats voor de kraamkolonie is ervoor gekozen om meteen permanente voorzieningen in de directe omgeving van het plangebied te realiseren. Dit komt vooral omdat er voor deze situatie geen bewezen effectieve mitigerende methoden beschikbaar zijn om tijdelijk een kraamkolonie van laatvlieger te huisvesten. Ter plaatse van De Griffel zijn voor 31 maart 2021 een viertal daken gebouwd waarbij het dakbeschot beschikbaar wordt gehouden voor laatvlieger, in deze daken zijn tevens de voorgenoemde inbouwstenen voor gierzwaluwen geïntegreerd (binnen 50 meter van plangebied; zie bijlage 5). Aanvullend blijft op de daken een opening beschikbaar naar een blinde zolder waar laatvlieger (en eventueel andere vleermuissoorten) kunnen verblijven. Het realiseren van de kraamverblijfplaats is besproken in overleg met de provincie Utrecht en akkoord bevonden als voldoende mitigatie.

De vier gerealiseerde daken bevatten toegankelijke kopgevels met pannendaken en dakbeschot, de zijden van de daken zijn zuidwest en noordoostelijk georiënteerd. Hiermee wordt de originele situatie van het plangebied zoveel mogelijk nagebootst en worden er tevens verschillende microklimaten aangeboden. De daken zijn 2 meter lang, 2 meter breed en circa 1,7 meter hoog. Met de realisatie van de daken en permanente voorzieningen wordt ruimte geboden voor een kraamkolonie laatvlieger met ruim 30 volwassen individuen. Het dakbeschot is toegankelijk

gemaakt door openingen bij de kantpannen te creëren van minimaal 2,5 centimeter. Om toegang te bieden tot de blinde zolders zijn er in de onderkant van de daken openingen gemaakt van 25 mm hoog en 100 mm breed. De vervangende verblijfplaatsen bevinden zich op minstens 8 meter hoogte, in tegenstelling tot de 5 tot 7 meter hoge verblijfplaats binnen het plangebied. Het appartementencomplex ter plaatse van De Griffel had voorafgaand aan het plaatsen van de nieuwe daken een gevelbekleding van trespa waarbij het voorkomen van verblijfsfuncties van vleermuizen vooraf was uitgesloten. Het beschikbaar maken van deze bebouwing voor een kraamkolonie van laatvlieger leidt hierdoor ook niet tot versterking van een al bestaand territorium. Door de afwezigheid van obstakels of andere gevaren is er voor de voorzieningen altijd een vrije in- en uitvliegroute beschikbaar. De gerealiseerde daken met permanente verblijfplaatsen van onderhavige ontheffing worden meegenomen in het onderhoudsplan van het appartementencomplex.

Extra voorzieningen in nieuwbouw

Aanvullend worden twee gevels in de nieuwbouw binnen het plangebied geschikt gemaakt voor vleermuizen om te verblijven. Deze aanvullende voorzieningen betreffen overcompensatie, waardoor hier verder geen eisen vanuit de wet worden gesteld. De verblijfplaatsen worden gerealiseerd in de loze ruimten van de beoogde nieuwbouw (zie bijlage 5). Omdat ten tijde van de ontheffingsaanvraag nog veel onduidelijkheden aanwezig zijn omtrent de nieuwbouwplannen, zijn door de provincie Utrecht globale richtlijnen aan het realiseren van de nieuwe verblijven aangegeven (zie bijlage 7). De beschikbare gevels zijn op het noordwesten en zuidoosten georiënteerd, wat geen ideale posities zijn voor het ontwikkelen van geschikte microklimaten voor vleermuizen. Door de minder ideale situatie wordt vanuit de provincie Utrecht geadviseerd om naast het beschikbaar maken van deze loze ruimten ook enkele inbouwstenen in de gevels te plaatsen op de zuidwest en noordoostelijk georiënteerde gevels. Geschikte inbouwstenen zijn bijvoorbeeld houtbetonnen stenen met afmetingen van 21 x 50 x 15 cm (b x h x d). Bij voorkeur worden deze inbouwstenen aan elkaar geschakeld, waardoor er een groter verblijf wordt gerealiseerd om verschillende verblijfsfuncties voor vleermuizen mogelijk te maken.

Planning werkzaamheden

Vanwege de aanwezige beschermde natuurwaarden dient er met de werkzaamheden rekening gehouden te worden met de volgende kwetsbare perioden:

- De broedperiode van huismus (1 maart tot 15 september);
- De broedperiode van de gierzwaluw (15 april tot 15 augustus);
- Tijdens strenge winters;
- De kraamperiode (15 mei tot 15 juli) en de winterrustperiode (15 oktober tot 15 april) van vleermuizen.

Aangezien de permanente voorzieningen allen voor 31 maart 2021 zijn gerealiseerd en werkzaamheden zullen starten vanaf 1 september 2021, is er op basis van de relevante kennisdocumenten ruim voldoende gewoningstijd aangehouden voor de desbetreffende soorten. Hierbij zijn er voor huismus minstens 3 maanden van tevoren voldoende geschikte neststenen gerealiseerd en zijn er voor gierzwaluw en laatvlieger daken met permanente voorzieningen gerealiseerd die minstens voor de aankomende broedperiode van gierzwaluw aanwezig zijn en minimaal drie maanden in de actieve periode voor vleermuizen aanwezig zijn.

Het ongeschikt maken van de bebouwing voor verblijfsfuncties van laatvlieger en gierzwaluw staat gepland tussen de periode van 1 september en 1 oktober 2021. Het ongeschikt maken van de bebouwing binnen het plangebied gebeurt door het dichtzetten van de openingen in de kopgevels, met uitzondering van de gevel waar de kraamkolonie laatvlieger is waargenomen, waarna 'exclusion flaps' worden geplaatst op de gevel waar laatvlieger wel is aangetroffen. Door het plaatsen van 'exclusion flaps' voor de aanwezige openingen wordt voor incidenteel aanwezige vleermuizen de tijd en ruimte geboden om het pand te verlaten en niet meer terug te keren. Na het plaatsen van de maatregelen en na minstens vijf dagen met gunstige weersomstandigheden, wordt het terrein vrijgegeven middels een nachtelijke inspectie door een deskundige ecooloog. Bij aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing worden ontmoedigende maatregelen getroffen middels het creëren van tocht onder het pannendak door aanwezige dakpannen te verwijderen. Bij afwezigheid van beschermde natuurwaarden wordt het terrein vrijgegeven voor de sloopwerkzaamheden. Sloopwerkzaamheden worden vervolgens gestart vanaf 1 oktober 2021. De sloopwerkzaamheden starten buiten de broedperiode voor huismus en zodoende zijn voor deze soort geen ontmoedigende maatregelen benodigd.

Monitoring kraamkolonie laatvliegers

Tot slot wordt vanuit de provincie Utrecht opgelegd om de aangegeven maatregelen en de aangetroffen kraamkolonie van laatvlieger, te monitoren. Zodoende wordt bepaald of er gebruik wordt gemaakt van de alternatieve verblijfplaatsen in de bebouwing rond het plangebied. De monitoring zal plaatsvinden tijdens de kraamperiodes (15 mei tot 15 juli), waarbij het gedrag van de kraamkolonie gedurende 3 jaar gemonitord zal worden. De monitoringsrapporten dienen te worden aangeleverd bij de provincie Utrecht voordat de ontheffingsperiode van 1 september 2024 is verstreken. Zodoende kunnen eventuele aanvullende maatregelen worden getroffen binnen de ontheffingsperiode, in een poging het succes van de nieuw gerealiseerde kraamverblijfplaats te verhogen.

Conclusie

Gelet op bovenstaande gegevens wordt in het geval van vleermuizen en gierzwaluwen gebruik gemaakt van overcompensatie om negatieve effecten op de staat van instandhouding van de lokale soorten zoveel mogelijk te voorkomen. Voor wat betreft huismus worden er aanvullende voorwaarden opgelegd om te voldoen aan de benodigde voorwaarden van het leefgebied om de staat van instandhouding van de lokale populatie te waarborgen. De voorgestelde maatregelen zijn onder voorwaarden akkoord bevonden. Er zijn extra voorschriften bij dit besluit opgenomen om de negatieve effecten voldoende te voorkomen.

Staat van instandhouding

Huisumus

Huidige situatie

De broedpopulatie in Nederland wordt volgens de laatste betrouwbare aantalsgegevens door Sovon geschat op 500.000 en 1.000.000 broedparen. De populatie is ten opzichte van 1994 nog aanzienlijk afgenomen. Om deze reden is de huidige situatie beoordeeld als ongunstig – ontoereikend (Arcadis, 2018).

Trend

Sinds 1975 is de populatie huismussen ongeveer gehalveerd. Populaties zijn bovendien meer versnipperd geraakt en kleiner geworden. Sinds 2000 lijkt de populatie gestabiliseerd (Sovon, 2018). De laatste tien jaar van de registratie herstelt de huismus zich licht als broedvogel (<5% toename per jaar). Op basis van dit lichte herstel is de trend beoordeeld als stabiel (Arcadis, 2018).

Conclusie

Rekening houdend met de stabiele trend, de effecten op een aantal broedparen van een kolonie huismussen en de aangeboden permanente voorzieningen (nestplaatsen en leefgebied) in de directe omgeving waar gebroed kan worden, is het uitgesloten dat de werkzaamheden leiden tot een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van deze soort.

Gierzwaluw

Huidige situatie

De broedpopulatie van gierzwaluw wordt volgens de laatste betrouwbare aantalsgegevens geschat op 30.000 tot 60.000 broedpaartjes in Nederland. De soort komt relatief algemeen voor in dorpen en steden is de huidige situatie voor de populatie is daarmee beoordeeld als gunstig (Arcadis, 2018).

Trend

Sinds 2013 lijkt er sprake van een toename in de broedpopulatie van gierzwaluw. Volgens de laatste gegevens is de populatie nu ongeveer weer op hetzelfde niveau als in 2007. Voor niet-broedvogels is geen trend beschikbaar, omdat de soort na het broedseizoen vrijwel direct uit Nederland verdwijnt. Gezien de stijging sinds 2013 na een eerdere daling is de trend beoordeeld als stabiel (Arcadis, 2018).

Conclusie

Rekening houdend met de stabiele trend, de effecten op twee broedparen van een kolonie gierzwaluwen en de aangeboden permanente voorzieningen in de directe omgeving waar gebroed kan worden, is het uitgesloten dat de werkzaamheden leiden tot een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van deze soort.

Laatvlieger

Huidige situatie

Er is sprake van een kennislacune waardoor onvoldoende bekend is over de populatieomvang van de laatvlieger (Arcadis, 2018).

Trend

Er zijn door een gebrek aan gegevens geen uitspraken te doen over de populatietrend van laatvlieger (Arcadis, 2018).

Conclusie

Rekening houdend met het relatief korte gebruik van het plangebied als kraamverblijfplaats, de aanwezige kraamverblijfplaats op 50 meter van het plangebied (die voornamelijk in gebruik is), en de aangeboden permanente voorzieningen waar ook verbleven kan worden, is het uitgesloten dat de werkzaamheden leiden tot een negatief effect op deze deelpopulatie. Negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van deze soort zijn daarom ook uitgesloten.

Belang van de aanvraag

U heeft ten aanzien van de huismus, gierzwaluw en laatvlieger ontheffing aangevraagd op grond van de belangen 'In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid' in het kader van de Vogelrichtlijn en het belang 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' in het kader van de Habitatrichtlijn. In de aanvraag is ter onderbouwing van dit belang de volgende toelichting gegeven:

"Leefbaarheid woningen

De duplex woningen zijn in verval staat. Daarnaast is aanwezigheid van asbest geconstateerd (AA & C, 2011). De situatie van de woningen voldoet daarom op dit moment niet aan de huidige kwaliteitseisen voor binnenklimaat volgens vigerende landelijke normen zoals het Bouwbesluit 2012. Zie artikel 3.21 van dat besluit met betrekking tot wering van vocht van buiten en artikel 5.3 met betrekking tot thermische isolatie. De woningen zijn slecht geïsoleerd en er is geen kwalitatief luchtverversingssysteem aanwezig. Door de grote temperatuurverschillen, door beperkte isolatie en te veel vocht in de woningen ontstaat condensatie en schimmelvorming, wat het binnenklimaat verslechtert. Dit is een landelijk erkend probleem bij alle niet goed geïsoleerde of gebrekkig na geïsoleerde woningen en daarmee ook speerpunt bij diverse, mede door de rijksoverheid betrokken, akkoorden zoals het Lente Akkoord.

Vocht in een woningen beschadigt eigendom en vormt een bedreiging voor de gezondheid. Mensen kunnen gezondheidsklachten ondervinden door vocht. Het is niet duidelijk welke specifieke factoren in een vochtige woning hiervoor verantwoordelijk zijn. Vocht bevordert de ontwikkeling van schimmels, bacteriën en huismijt, die een bedreiging vormen voor de gezondheid van bewoners en het personeel van Heuvelrug Wonen. Wetenschappelijke studies bij adolescenten die ademhalingsstoornissen hebben, tonen aan dat 83% van de gevallen van astma, astmatische bronchitis en chronische bronchitis en 87% van de gevallen van chronische neusverkoudheid, voorkomen bij adolescenten die in vochtige huizen wonen. 20 à 30% van de bevolking lijdt aan ademhalingsallergieën (bron: www.perfectkeur.nl). In ander onderzoek is daarnaast een consistente associatie gevonden tussen vocht in woningen en het voorkomen van luchtwegsymptomen zoals hoesten en piepen. Het is waarschijnlijk dat schimmels een rol spelen in de relatie tussen vochtige woningen en gezondheidseffecten, maar een kwantitatieve onderbouwing hiervan ontbreekt nog (bron: www.rivm.nl). Heuvelrug Wonen streeft naar een beleid waarbij woningen tijdig worden gecontroleerd op kwaliteit. Op basis daarvan wordt beoordeeld of het noodzakelijk is een woningen te renoveren of te slopen. Gelet op de slechte kwaliteit van de betreffende woningen dienen deze gesloopt te worden."

Conclusie

Op basis van het bovenstaande gegeven concluderen wij dat het gebouw zodanig veel asbest bevat dat grootschalige renovatie of sloop van het bouwwerk wordt geadviseerd (zie bij de aanvraag gevoegde asbestrapportage). In het belang van de volksgezondheid dient het aanwezige asbest gesaneerd te worden. Tenslotte voldoet het gebouw niet aan de huidige standaard qua isolatiewaarden en andere duurzaamheidsaspecten. Slecht geïsoleerde bebouwing zorgt voor een groot aandeel in de CO₂-uitstoot, doordat meer gestookt moet worden om een warm binnenklimaat te behouden. Met nieuwbouw zal de bebouwing een efficiëntere energieprestatie leveren dan het huidige gebouw. Anderzijds zou het volledig renoveren van de woning net zo goed leiden tot aantasting van de gebruiksfuncties van huismus, gierzwaluw en laatvlieger.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat het belang van het project voor huismus, gierzwaluw en laatvlieger voldoende onderbouwd is. De ecologische impact op deze soorten is, door het nemen van voldoende mitigerende maatregelen, minimaal en tijdelijk. De staat van instandhouding van huismus, gierzwaluw en laatvlieger komen door het project niet in gevaar. In dit geval weegt het belang van de ruimtelijke ingreep daarom zwaarder dan het beschermingsbelang van de soort.

Alternatievenafweging

De voorgenomen werkzaamheden zijn locatiegebonden en betreffen de sloop van veertien duplex woningen (Catharijnestraat 1 t/m 27) ten behoeve van nieuwbouw van een appartementencomplex met 22 appartementen. Een alternatieve locatie is niet aan de orde. In de aanvraag is ter onderbouwing van dit belang de volgende toelichting gegeven:

Alternatief voor locatie

De locatie van de werkzaamheden is locatiegebonden. In de omgeving zijn geen alternatieve locaties waar dit appartementencomplex gerealiseerd kan worden.

Alternatief voor werkwijze

De voorgenomen werkzaamheden bestaan uit het slopen van de bestaande woonblokken. Een alternatief is niets doen, of de woonblokken renoveren. De woonblokken zijn gedateerd. Hierdoor ontstaan vochtproblemen en andere gebreken wat van invloed is op de gezondheid van de bewoners. Ook is in deze woningen asbest geconstateerd wat

bij een verbouwing tot gezondheidsklachten kan leiden. Niets doen is daarom geen optie. Om het vochtprobleem op te lossen kunnen de woningen geïsoleerd worden. Dit houdt in; het vervangen van het dak, of het dak van binnenuit isoleren en het isoleren van de spouwmuur door deze te vullen met isolatiemateriaal. Gelet op de staat van woningen zijn dit grootschalige renovaties die leiden tot aantasting en verstoring van de aanwezige nestplaatsen van huismus en gierzwaluw en kraamverblijfplaats van laatzvlieger. Dit vormt daarom geen bevredigende oplossing.

Alternatief voor planning

De werkzaamheden starten vanaf oktober 2021. De werkzaamheden starten buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van huismus, gierzwaluw en laatzvlieger. Zo wordt voorkomen dat aanwezige broedsels van huismus en gierzwaluw en aanwezige (jonge) laatzvliegers verwond en/of gedood worden. Werken buiten de kwetsbare periode is daarom de beste optie. De permanente voorzieningen van de betreffende soorten worden voor april 2021 gerealiseerd. Hierdoor is sprake van voldoende gewenning (huismus; minimaal drie maanden, gierzwaluw; één broedperiode en laatzvlieger; één kraamperiode). Dit is conform Kennisdocument Huismus en Gierzwaluw. Wat betreft laatzvlieger is dit in overleg gegaan met de Provincie Utrecht.

Conclusie

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven waarbij er minder negatief effect op de beschermde soorten optreden. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

VI. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, tweede en vierde lid van de wet en artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden, deze treft u aan in de bijlage bij dit besluit.

Hierbij betreft het onderhavig besluit een incidenteel geval, waarbij wordt afgeweken van de door de provincie standaard gehanteerde normen voor het beschadigen of verwijderen van leef-/foeragegebied van de huismus. In deze situatie wordt er, in tegenstelling tot de norm, vervangend leefgebied voor de huismus gerealiseerd ná publicatie van onderhavige ontheffing. Hierdoor is het niet mogelijk om het vervangend leefgebied optimaal te krijgen volgens de criteria van het Kennisdocument Huismus, voordat de beoogde sloopwerkzaamheden worden opgestart. Deze afwijking is akkoord bevonden na de aanlevering van een voldoende ecologische onderbouwing. Hieruit is gebleken dat er geen directe negatieve invloeden door de voorgenomen werkzaamheden worden verwacht voor de al gerealiseerde vervangende neststenen en dat hiermee de lokale gunstige staat van instandhouding van huismus niet in het geding komt.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl

IX. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

X. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan:

- Arcadis B.V.;
- Regionale Uitvoeringsdienst (hierna: RUD) Utrecht;
- Gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen

Mevr. drs. ing. S. Heijblom
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1: Voorschriften ontheffing

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. De ontheffing wordt alleen verleend voor de in dit besluit genoemde soorten en beschreven verboden handelingen.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht (Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of servicebureau@provincie-utrecht.nl) indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Deze ontheffing kan, conform artikel 5.4 van de wet, worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

Voorafgaand aan de werkzaamheden

6. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient aanvullend de volgende aspecten te omschrijven:
 - a. Omschrijving van het plangebied (inclusief kaart);
 - b. Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
 - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
 - d. Informatie en contactgegevens van de begeleidende ecoloog;
 - e. Een overzicht van de activiteiten die door de ecoloog zijn/worden begeleid;
 - f. De manier waarop is/wordt omgegaan met onverwacht aangetroffen (beschermde) soorten binnen het plangebied.
7. Minimaal twee weken voorafgaand aan de start van de werkzaamheden die invloed hebben op de beschermde soorten, moet de ontheffinghouder het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden' volledig invullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/startwerkzaamhedenwnb>. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in de voorschriften bijgevoegd te zijn.

Tijdens de werkzaamheden

8. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend. Deze dient in ieder geval aanwezig te zijn in het plangebied bij de start van de werkzaamheden, voor zover deze invloed hebben op een beschermde soort.
9. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden moet een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
10. Tijdens de werkzaamheden moet een logboek worden bijgehouden. In het logboek worden gemaakte ecologische keuzes vastgelegd, zoals goedkeuren / vrijgeven door een deskundige, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol (indien goedgekeurd door het bevoegd gezag) en gekozen mitigerende en/of compenserende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de

¹ Onder deskundige verstaan wij: een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren

en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet/Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en De Landschappen) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.

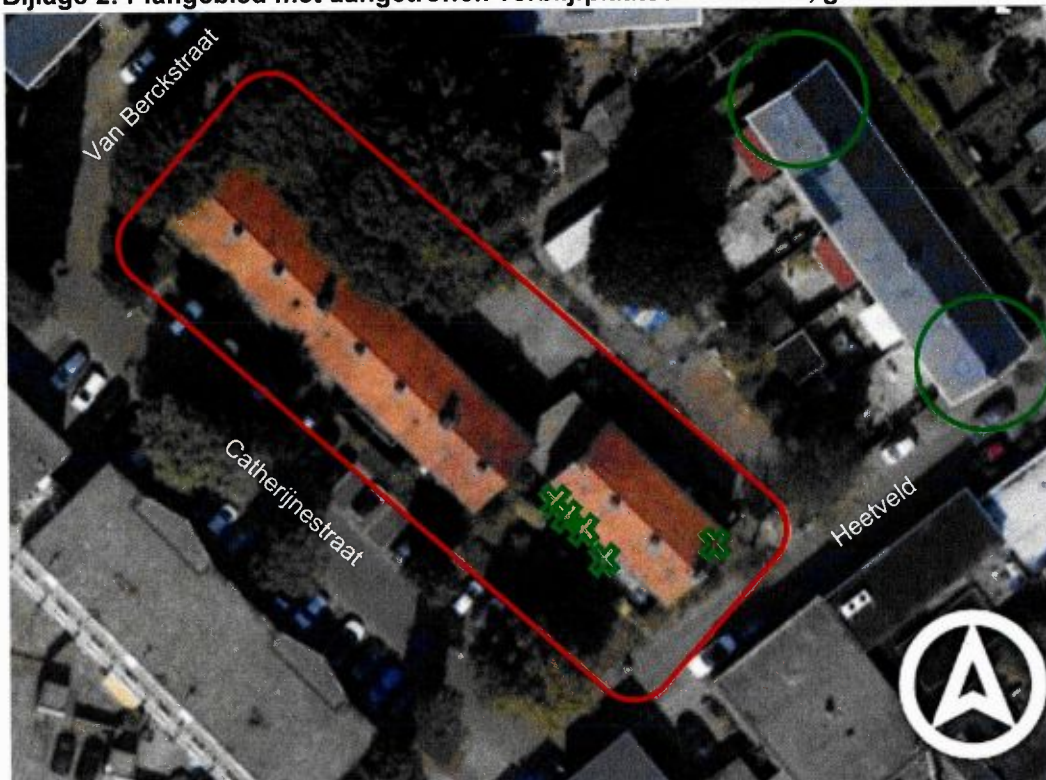
relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen, omschreven in de voorschriften bij dit besluit geregistreerd.

11. De maatregelen, genoemd in het activiteitenplan van Arcadis B.V. (november 2020) (zie bijlage 8) moeten worden opgevolgd.
12. Aanvullend dienen de volgende zaken bij de provincie Utrecht te worden voorgelegd:
 - a. Monitoringsrapportages kraamkolonie laatvlieger (3 jaar, binnen ontheffingsperiode). Jaarlijkse rapportages aan te leveren op: 1 september 2022, 1 september 2023 en de eindrapportage vóór 1 september 2024. De rapportages dienen gestuurd te worden naar servicebureau@provincie-utrecht.nl
 - b. Definitief ontwerp (ter goedkeuring) voor het realiseren van permanent vervangend leefgebied (volg hiervoor de voorwaarden uit bijlage 6)
13. Indien de monitoringsverslagen daartoe aanleiding geven, kan de provincie Utrecht gedurende de looptijd van de ontheffing extra aanvullende voorschriften opleggen.

Na afloop van de werkzaamheden

14. Na afronding van de werkzaamheden dient de ontheffinghouder het meldingsformulier 'einde werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/eindwerkzaamhedenwnb>. Het logboek zoals omschreven in de voorschriften moet bijgevoegd worden.

Bijlage 2: Plangebied met aangetroffen verblijfplaatsen huismus, gierzwaluw en laatvlieger

Figuur 5. Luchtfoto plangebied, binnen rood contour. Aanwezigheid nestplaats huismus, groen kruis. Aanwezigheid één of meerdere nestplaatsen huismus buiten plangebied (groene cirkel) (streetsmart.cyclomedia.com).

Figuur 6. Luchtfoto plangebied, binnen rood contour. Aanwezigheid nestplaats gierzwaluw, blauw kruis. Aanwezigheid één of meerdere nestplaatsen gierzwaluw buiten plangebied (blauwe cirkel) (streetsmart.cyclomedia.com).

Figuur 8. Luchtfoto plangebied, binnen rood contour. Aanwezigheid kraamverblijfplaats laatvlieger, binnen oranje contour (streetsmart.cyclomedia.com).

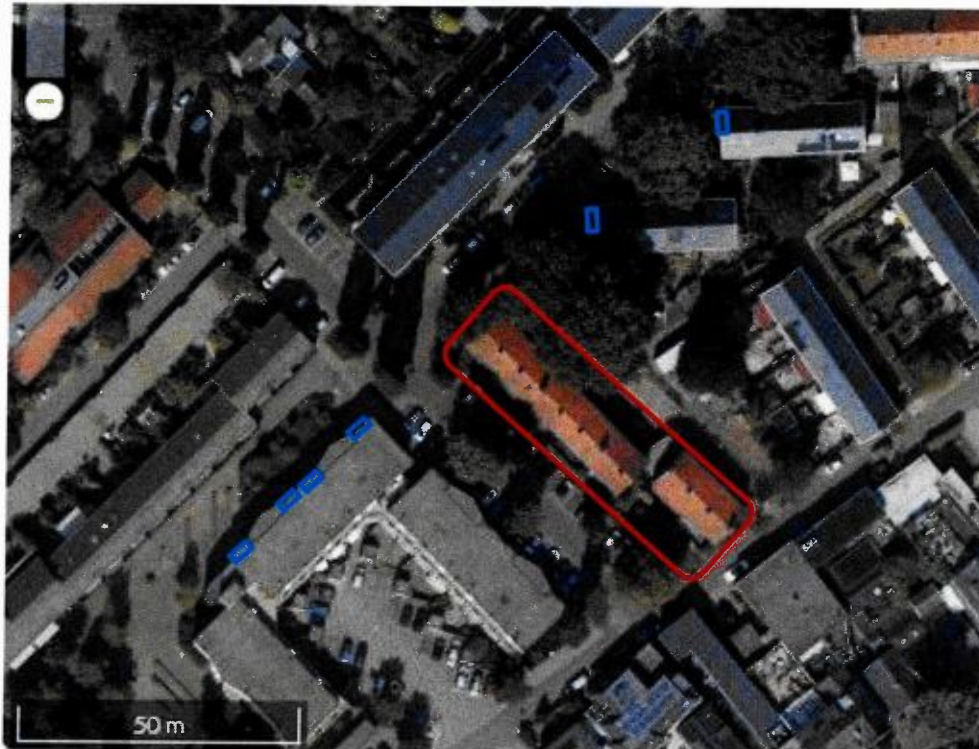
Bijlage 3: Permanente verblijfplaatsen huismus

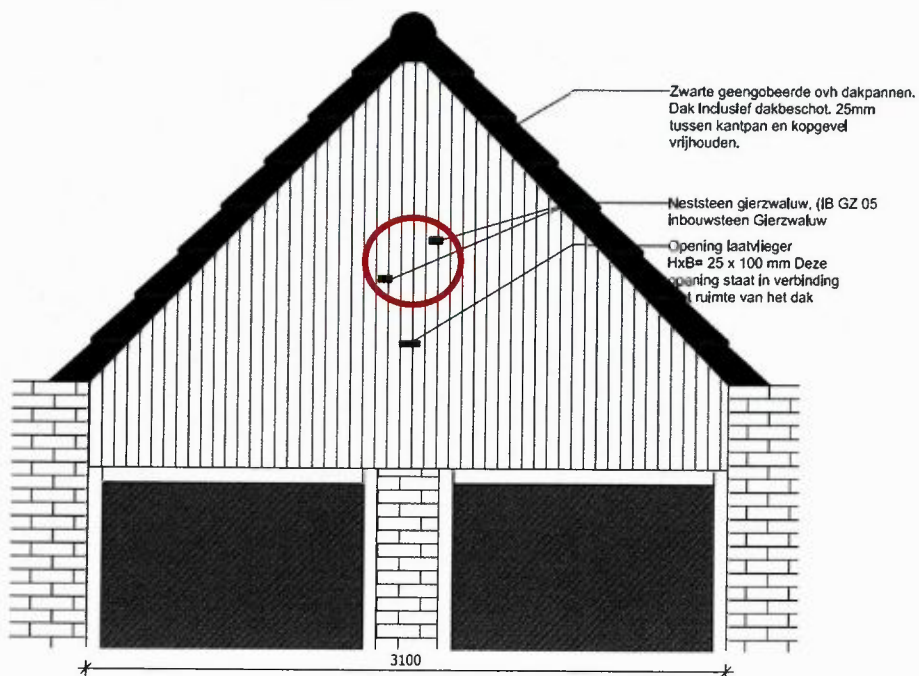
Figuur 12. Ligging van de permanente voorzieningen (twee neststenen per gele omkadering) ten opzichte van het plangebied (rood omkaderd).

Bijlage 4: Permanente verblijfplaatsen gierzwaluw

Figuur 16. Ligging 10 permanente voorzieningen buiten het plangebied (twee neststenen per blauwe omkadering) ten opzichte van het plangebied (rood omkaderd).

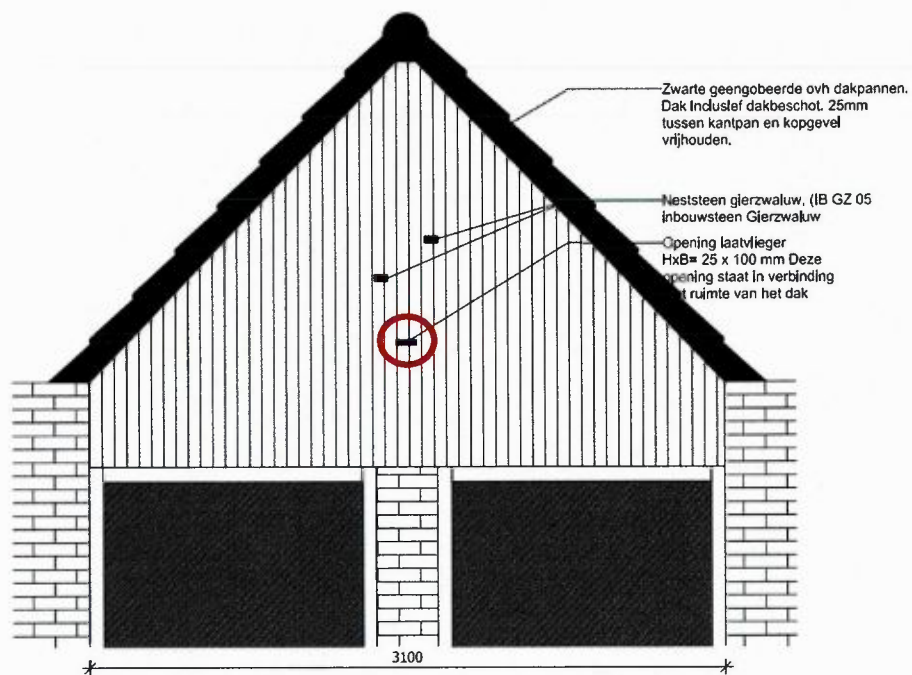

Aanpassing positie neststeen d.d. 25-01-2021 ten opzichte van
Tekening BA001 d.d. 30-11-2020
Voorzieningen Fauna tbv project Catharijnestraat Driebergen

An aerial photograph of a residential area. A red rectangle highlights a specific building with a reddish-brown roof. The surrounding area includes various other buildings, trees, and parking lots. A scale bar at the bottom left indicates 50 m.

16 van 24

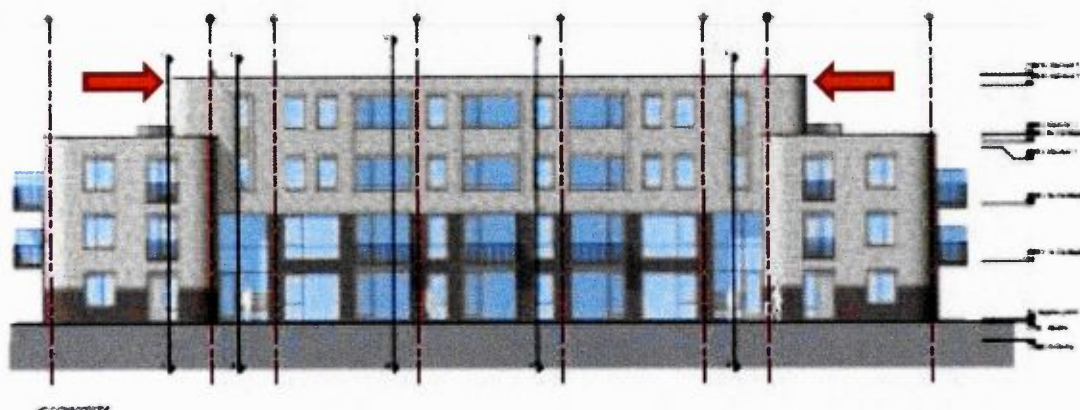
Aanpassing postle neststeen d.d. 25-01-2021 ten opzichte van
Tekenling BA001 d.d. 30-11-2020
Voorzieningen Fauna tbv project Catharijnestraat Driebergen

Toegang tot blinde zolder voor laatvlieger (binnen aanzicht)

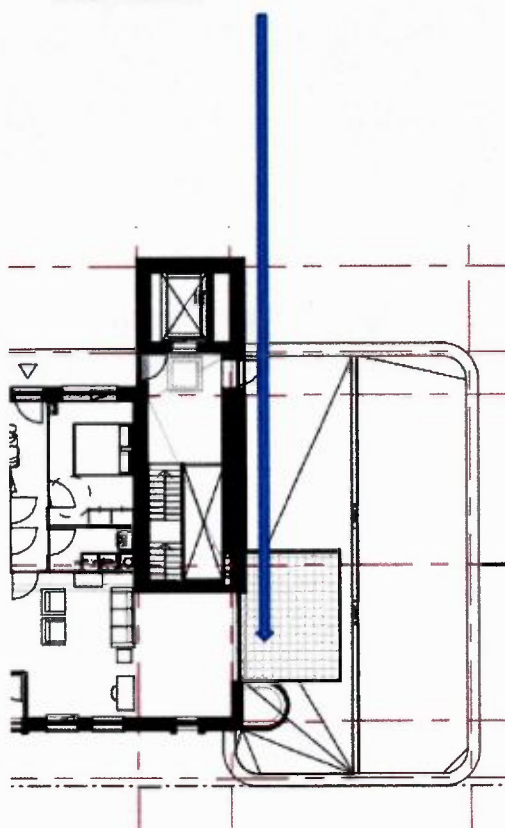
Permanente voorzieningen voor vleermuizen in nieuwbouw

Figuur 20 Nieuwbouw binnen het plangebied. Locatie binnen het gebouw met loze ruimte, zie pijlen. Hier kunnen mogelijk verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen gecreëerd worden.

"schoorsteen" waar ruimte aanwezig is
Voor het maken van verblijfsvoorzieningen voor
Vleermuizen

Bijlage 6: Voorwaarden vervangend leef-/foeragegebied voor huismus

Uit het kennisdocument Huismus van BIJ12:

Onderstaande maatregelen zijn gericht op het in samenhang in stand houden van voldoende dekking, voedsel en slaapplaatsen:

- Behoud of verkrijgen van voldoende dekkingsmogelijkheden door bijvoorbeeld:
 - aanplant van doornige struiken als vuurdoorn en meidoorn, groenblijvende heesters, klimplanten als klimop of wingerd, beukenhagen, en dergelijke binnen 5 à 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) van plekken waar gefoerageerd wordt. Bladverliezende soorten zijn in de winterperiode minder effectief.
 - aanplant van inheemse soorten bomen en ander opgaand groen binnen 5 à 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) van de plekken waar gebroed wordt
 - kant-en-klare hagen of gevelgroen aan te brengen als tijdelijke voorzieningen noodzakelijk zijn.

Voor al deze maatregelen geldt dat ze een hoogte van minimaal 3 meter moeten hebben willen ze effectief zijn.

- Behoud of ontwikkeling van slaapgelegenheden door bijvoorbeeld
 - aanbrengen van groenblijvende gevelbegroeiing of ander verticaal groen, bijvoorbeeld met vuurdoorn, klimop
 - aanplanten van groenblijvende heesters (bijvoorbeeld liguster, hulst) of coniferen (bijvoorbeeld taxus).
 - in de winterperiode winternesten aan te bieden in de vorm van bijvoorbeeld takkenhopen stobalen als een tijdelijke oplossing noodzakelijk is.

Voor al deze maatregelen geldt dat ze een hoogte van minimaal 3 meter moeten hebben willen ze effectief zijn en zo mogelijk binnen 100 meter van de nestplaats aanwezig moeten zijn.

- Behoud of ontwikkeling van voldoende plekken waar gefoerageerd kan worden, door bijvoorbeeld:
 - in stand houden of ontwikkelen van overhoekjes of stroken ruigte met onkruiden als bron voor zaden en kleine zachte insecten. Straatgras, herderstasje en weegbree zijn favoriete onkruiden
 - extensiever beheer van gazons door het terugbrengen van de maaifrequentie naar 1 maal per jaar. Het maaien vindt niet in het najaar plaats
 - het bijvoeren met meelwormen in de periode dat er jongen zijn of met zaden e.d kan als tijdelijke maatregel in aanmerking komen.
 - op plekken met weinig kans op aanrijding gesloten (asfalt)verharding te vervangen door klinkerbestrating.

Voor al deze maatregelen geldt dat voedsel bij voorkeur jaarrond beschikbaar is en zo mogelijk binnen 100 meter van de nestplaats beschikbaar is en dat er binnen 5 à 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) dekking aanwezig is.

- Behoud van voldoende drinkwater door bijvoorbeeld aanleg van vijvers
- Behoud van voldoende mogelijkheden voor nemen van stofbaden door zandige plekken te realiseren of te handhaven.

Bijlage 7: Richtlijnen permanente vleermuisverblijf in nieuwbouw

Samengesteld uit het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis van BIJ12 en de brochure Vleermuisvriendelijk bouwen van de Zoogdiervereniging:

Verblijfplaatsen realiseren in spouwmuren

- Vleermuizen kunnen, afhankelijk van de temperatuur, zowel in de buiten- als binnenzijde van de muren verblijven
- Binnenruimte (eventueel inclusief isolatiemateriaal)
 - 1,7 – 2 cm voldoende voor kleinere soorten zoals gewone en ruige dwergvleermuis
 - 2,5 – 4 cm voldoende voor grotere soorten zoals meervleermuis, tweekleurige vleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.
- In- en uitvliegopeningen. In nieuwbouw kunnen invliegopeningen worden gecreëerd door middel van stootvoegen
 - 1,7 – 2 cm voldoende voor dwergvleermuizen
 - 2 – 2,5 cm voldoende voor de voorgenoemde grotere soorten
- Plaats invliegopeningen op minimaal 3 meter hoogte
 - Houdt de omgeving van de invliegopening donker en vrij van obstakels
 - Invliegopeningen kunnen bestaan uit open stootvoegen, open voegen tussen gevelbeplating open muren tussen dakdelen of uit gespecialiseerde inbouwbare vleermuisstenen
- De permanente verblijven moeten juist gepositioneerd zijn ten opzichte van de zon
 - Standaard betreft dit de zuid tot zuidwest georiënteerde gevels, bij voorkeur worden zoveel mogelijk verschillende microklimaten gerealiseerd door op alle windrichtingen voorzieningen te bieden.
- Bij gebruik van isolatieplaten in de spouw is het relevant deze platen op te ruwen of stevig duurzaam kunststof gaas met een maaswijdte van 3 tot 10 millimeter te bevestigen.
 - Als glaswol (en dergelijke) als isolatie wordt gebruikt, is het nodig dunne ruwe platen tegen het isolatiemateriaal aan te brengen, bijvoorbeeld houtwolcement. Vleermuizen kunnen verstrikt raken in onafgewerkte glaswol.
- Bij voorkeur hebben verblijfplaatsen in een spouwmuur een grootte van minimaal 50 x 80 centimeter
- Voorkom dat vleermuis mest zich onderaan de spouwmuur kan ophopen en biedt voldoende ventilatie om overlast te voorkomen
 - Bij voldoende ventilatie droogt vleermuis mest vrijwel geurloos uit.

Bezoek de website van bouwnatuurinclusief.nl en de brochure vleermuisvriendelijk bouwen van de Zoogdiervereniging voor meer informatie en inspiratie.

Bijlage 8: Maatregelen uit activiteitenplan

4.2 Algemene acties/mitigerende maatregelen

De volgende algemene maatregelen worden uitgevoerd:

- Bij een calamiteit (visueel aanwezige vleermuizen) wordt het werk tijdelijk stil gelegd en stelt de ecooloog passende maatregelen voor, in overleg met de aannemer en Heuvelrug Wonen;
- Na oplevering van het werk door de aannemer wordt door Arcadis een beknopt logboek met eindevaluatie opgeleverd ter onderbouwing van het naleven van het activiteitenplan door de betrokken partijen;
- Een kopie van dit document is aanwezig in de uitvoerderskeet bij de aannemer op de bouw en in het bezit van zowel de projectleider van Heuvelrug Wonen als de betrokken ecooloog. Indien er door een daartoe bevoegd persoon gevraagd wordt naar dit document kan dit ter verantwoording van de werkzaamheden worden getoond.
- Zorgplicht: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dit houdt het volgende in:
 - Werk buiten het broedseizoen van broedvogels (maart tot augustus, dit kan door weersomstandigheden en/of andere factoren verschuiven). Indien binnen het broedseizoen gewerkt wordt dienen potentiële nestplaatsen voorafgaand aan de broedperiode ongeschikt gemaakt te worden, of laat voorafgaand aan de werkzaamheden het plangebied inspecteren door een deskundig ecooloog op aanwezigheid van broedgevallen. Indien aanwezig dient hieromheen gewerkt te worden tot na de broedperiode. De exacte maatregelen dienen afgestemd te worden met de deskundig ecooloog.
 - Voorkom onnodige schade aan groen (grasland, struiken en bomen).
 - Gebruik materieel zo efficiënt mogelijk en niet langer dan noodzakelijk is.
 - Beperk de werkzaamheden tot het plangebied en voorkom zo goed als mogelijk uitstraling van licht, geluid en trillingen naar de omgeving.
 - Geef aanwezige dieren de ruimte om te vluchten. Voorkom dat dieren opgesloten worden.
 - Indien een soort wordt aangetroffen die niet op eigen krachten het plangebied kan verlaten dient contact opgenomen te worden met een deskundig ecooloog. In samenwerking met de deskundig ecooloog worden de te treffen maatregelen bepaald.

4.3 Huismus

Voor aantasting van de vijf nestplaatsen van huismus worden permanente voorzieningen aangeboden (tijdelijke voorzieningen worden niet nodig geacht omdat de directe omgeving van het plangebied voldoende kansen biedt voor het aanbieden van permanente voorzieningen, zie navolgende tekst en afbeeldingen):

- Conform mitigatietaakstelling dienen 10 permanente voorzieningen gerealiseerd te worden. Gekozen is voor het model NK MU 06 Inbouwsteen Mus (www.vivarapro.nl).
- Ter hoogte van vijf toegangen van de portiekflats aan de Van Berckstraat (zie Figuur 11), binnen een straal van 70 meter (zie Figuur 12), worden in totaal 10 neststenen geplaatst:
 - Dit is de zuidoost georiënteerde zijde van de gevel. De permanente voorzieningen worden vlak onder het overstek geplaatst zodat deze minimaal worden opgewarmd door de zon.
 - De neststenen zijn van beton en hebben daardoor een duurzaam karakter.
- Tussen de permante voorzieningen zit ten minste 50 centimeter, zodat elk huismuspaartje voldoende ruimte krijgen voor het territorium rondom de nestplaats.
- Predatoren zoals katten kunnen niet in de directe omgeving van de nestkasten komen.
- De permante voorzieningen worden meegenomen in het onderhoudsplan van het appartementencomplex.
- Rekening wordt gehouden met een gewenningsperiode van ten minste 3 maanden. Dit is de periode waarin de oorspronkelijke situatie van het plangebied en de permanente voorzieningen aanwezig zijn.
- De portiekflats zijn gerenoveerd, waardoor nestmogelijkheden ter hoogte van het dak ontbreken. Het is daarom uitgesloten dat in de directe omgeving (<50 centimeter) van de permanente voorzieningen nestplaatsen van huismussen aanwezig zijn. Er hoeft daarom geen rekening gehouden te worden met bestaande territoria.
- In de directe omgeving (<10 meter) van de permanente voorzieningen zijn groene tuinen aanwezig met struiken en kruiden. Hierdoor is dekking aanwezig tegen predatoren waardoor dit groen ook als (collectieve) rustplaats kan dienen. Het aanwezige groen zorgt ook voor foerageermogelijkheden. Het is daarom overbodig om extra dekkings- en voedselmogelijkheden aan te bieden.

4.4 Gierzwaluw

Voor aantasting van de twee nestplaatsen van gierzwaluw worden permanente voorzieningen aangeboden (tijdelijke voorzieningen worden niet nodig geacht omdat de directe omgeving van het plangebied voldoende kansen biedt voor het aanbieden van permanente voorzieningen, zie navolgende tekst en afbeeldingen):

- Conform mitigatietoetsstelling dienen 10 permanente voorzieningen gerealiseerd te worden. Gekozen is voor het model IB GZ 03 Inbouwsteen (www.vivarapro.nl).
- In totaal worden 12 permanente voorzieningen (neststenen) ingebouwd.
- In de kopgevels van de Van Berckstraat 2 en 10, binnen een straal van 50 meter van het plangebied (zie Figuur 13) worden twee neststenen ingebouwd (zie Figuur 11), dit zijn in totaal 4 neststenen:
 - Het gaat om de west georiënteerde zijde van de gevel. Door de aanwezige overstek wordt de neststeen alleen door de avond zon opgewarmd, zie Figuur 16. Voor de neststeen geldt dat er minimaal sprake is van direct zonlicht. Negatieve effecten van opwarming door direct zonlicht zijn daarom te verwaarlozen.
 - De hoogte van de permanente voorzieningen is tenminste 4,5 meter. Ter hoogte van de gevel zijn geen obstakels en gevaren (bijvoorbeeld een drukke autoweg) aanwezig waardoor sprake is van een vrije en veilige aanvliegroute.
 - De permante voorzieningen worden meegenomen in het onderhoudsplan van de woningen.
- Op het platte dak van het appartementencomplex op De Griffel (zie Figuur 14), gelegen binnen een straal van 50 meter van het plangebied, worden vier daken gebouwd (zie Figuur 15). In totaal worden hier 8 inbouwstenen (twee neststenen per kopgevel) ingebouwd:
 - Het gaat om de noordwest georiënteerde zijde van de gevel (zie Figuur 16). Deze zijde wordt minimaal opgewarmd door de zon.
 - De hoogte van de permanente voorzieningen is circa 8 meter. Ter hoogte van de gevel zijn geen obstakels en gevaren (bijvoorbeeld een drukke autoweg) aanwezig waardoor sprake is van een vrije en veilige aanvliegroute.
 - De permante voorzieningen worden meegenomen in het onderhoudsplan van het appartementencomplex.
- Rekening wordt gehouden met een gewenningsperiode van één broedperiode (15 april tot 1 augustus). Dit is de periode waarin de oorspronkelijke situatie en de permanente voorzieningen aanwezig zijn.

4.5 Laatzvlieger

4.5.1 Permanente voorzieningen

Voor aantasting van de kraamverblijfplaats van laatzvlieger worden permanente voorzieningen aangeboden:

- Op het appartementencomplex (Figuur 14), binnen een straal van 50 meter van het plangebied (zie Figuur 19), worden vier daken gebouwd (zie Figuur 17 en Figuur 18) die als permante voorziening functioneren:
 - De daken bestaan uit kopgevels met een pannendak en dakbeschot zoals ook aanwezig bij de huidige verblijfplaats.
 - De daken worden 2 meter lang, ruim 2 meter breed en circa 1,70 meter hoog. Hierop gelet is meer dan voldoende ruimte aanwezig voor een kraamkolonie van ruim 30 volwassen laatzvliegers.
 - De zijde van de daken zijn zuidwest en noordoosten georiënteerd. Dit komt overeen met de oorspronkelijke verblijfplaats. De laatzvlieger kan zich via het dak bewegen tussen de zuidwest- en de noordoost georiënteerde zijde. Hierdoor zijn per permante voorziening verschillende microklimaten aanwezig waardoor de kans op acceptatie vergroot wordt.
 - Bij de kantpannen ter hoogte van de kopgevel worden openingen gecreëerd van minimaal 2,5 centimeter. Hierdoor is het voor laatzvlieger (en andere vleermuissoorten) mogelijk om via de kantpan onder het dakbeschot te verblijven.
 - De hoogte van de permanente voorzieningen is ten minste 8 meter. De oorspronkelijke verblijfplaats is circa 5 tot 7 meter hoog. De laatzvlieger verblijft ook veel in hoogbouw en daarom wordt de extra hoogte van de permante voorziening ten opzichte van de oorspronkelijke verblijfplaats als positief beschouwd.

- Er is voor gekozen om donkere dakpannen te gebruiken in plaats van oranje dakpannen zoals in de oorspronkelijke situatie. Uit ervaring is namelijk bekend dat laatvliegers vooral daken met donkere dakpannen prefereren omdat deze sneller opwarmen. De betreffende laatvliegerkolonie verblijft gedurende de kraamperiode voornamelijk onder donkere dakpannen (buiten het plangebied), zie Figuur 9. Door het gebruik van donkere dakpannen worden de permanente voorzieningen geoptimaliseerd.
- Het is mogelijk dat vleermuizen via een openingen in het dakbeschot in de loze ruimte van het dak terecht komen. Om te voorkomen dat vleermuizen worden opgesloten wordt in de onderkant van de permante voorziening een opening gecreëerd, zie Figuur 17. Hierdoor is het ook voor vleermuizen mogelijk om in de loze ruimte van het dak te verblijven.
- Ter hoogte van de gevel zijn geen obstakels en gevaren (bijvoorbeeld een drukke autoweg) aanwezig waardoor sprake is van een vrije en veilige aanvliegroute.
- De permante voorzieningen worden meegenomen in het onderhoudsplan van het appartementencomplex.
- De gevel van het appartementencomplex ter hoogte van waar gebouwd gaat worden is bekleed met trespa, zie Figuur 14. Hier ontbreken verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen. Het realiseren van de daken leidt daarom niet tot aantasting van bestaande verblijfplaatsen.
- In de nieuwbouw zijn loze ruimtes aanwezig (zie Figuur 20) waar twee permanente verblijfplaatsen (inbouwstenen, model IB VL 06 Inbouwsteen (www.vivarapro.nl) of iets soortgelijks) voor laatvlieger (en andere vleermuissoorten) gerealiseerd worden. Dient nader bepaald te worden.
- Rekening wordt gehouden met een gewenningsperiode van één kraamperiode (15 mei tot 15 juli 2021). Dit is de periode waarin de oorspronkelijke situatie en de permanente voorzieningen aanwezig zijn.

4.5.2 Ontmoediging

Voor het voorkomen van verwonden en/of doden van laatvliegers worden de gebouwen ontmoedigd. Rekening wordt gehouden met de volgende uitgangspunten:

- De broedperiode van huismus (1 maart-15 september) en gierzwaluw (15 april t/m 15 augustus) vormt de kwetsbare periode voor deze vogelsoorten. Daarnaast vormt voor de strenge winters ook een kwetsbare periode waarbij huismussen verblijfsmogelijkheden nodig hebben zoals onder het dak.
- De kraamperiode (1 mei – 15 juli) vormt de kwetsbare periode van laatvlieger.
- Omdat het vleermuizenonderzoek een momentopname is, wordt ook rekening gehouden met incidenteel gebruik van het plangebied als verblijfplaats. Dit geldt voor alle mogelijk voorkomende vleermuissoorten. Derhalve wordt ook rekening gehouden met de kwetsbare winterrustperiode (15 oktober – 15 oktober).

De ontmoediging wordt als volgt uitgevoerd.

- De ontmoedigingsmaatregelen, gericht op de potentiële verblijfplaatsen van laatvlieger en gierzwaluw ter hoogte van de kopgevel en kantpan, vinden plaats tussen 1 augustus en 1 oktober van 2021. Zo wordt voldoende rekening gehouden met de kwetsbare voortplantingsperiode van gierzwaluw en laatvlieger en de noodzakelijke gewenningsperiode (gierzwaluw; één broedseizoen, laatvlieger; één kraamperiode) mits de permanente voorzieningen voor april 201 zijn gerealiseerd.
- De sloopwerkzaamheden starten 1 oktober 2021. Dit is buiten de broedperiode van huismus en derhalve hoeven voor huismus geen ontmoedigingsmaatregelen getroffen te worden. Er wordt voldoende rekening gehouden met de gewenningsperiode van 3 maanden.
- Door het plaatsen van de zogenaamde exclusion flaps op (potentiële) openingen van de verblijfplaats krijgen mogelijk incidenteel aanwezige vleermuizen de ruimte om uit te vliegen en is het vervolgens onmogelijk om in te vliegen waardoor uitgeweken wordt naar de omgeving.
- Na het plaatsen van de ontmoediging dient het tenminste 5 dagen relatief goed weer te zijn: Nachtelijke temperatuur >12°C, <5 Bft, motregen of droog. Binnen deze 5 dagen krijgen aanwezige vleermuizen de ruimte om het gebouw te verlaten. Vervolgens wordt door een deskundig ecooloog een avond- of ochtendbezoek uitgevoerd waarbij het gebouw op uit- en/of invliegende vleermuizen wordt onderzocht. Indien een verblijfplaats wordt vastgesteld wordt deze direct ontmoedigd en opnieuw gecontroleerd, rekening houdend met tenminste 5 dagen tussen ontmoediging en controle. Indien er geen verblijfplaats wordt vastgesteld wordt het gebouw ecologisch vrijgegeven voor de sloopwerkzaamheden.